

SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan zvečer, izmši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo na zadnje četrletje, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četrt leta 3 gld. 30 kr.
„ jeden mesec 1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrt leta 4 gld. — kr.
„ jeden mesec 1 „ 40 „

Upravnistvo „Slov. Naroda“.

Z živo besedo učimo narod!

Z Dolenjskega 29. sept. [Izv. dop.]

S peresom poučujemo svoje rojake že veliko let v obilnej meri. Veliko število knjig in časopisov roma mej izobraženi in prosti slovenski narod leto za letom, dan za dnevom. Tiskana beseda res veliko koristi, pri marsikaterem izobražencu morebiti toliko izda, kakor živo izgovorjena beseda. Vender pa ima dober govor dosta večji uspeh kakor tiskana beseda, katere se veliko naših ljudi niti posluževati ne more. Precejšnji del našega naroda je čitanja še nezmožen, in nekateri pa so zmožni v tako majhenej meri, da veliko naših knjig in časopisov umeti ne morejo. Na dalje je veliko našega prostega naroda, kateri si razen molitvenih bukvic neče ali ne more omisliti drugega berila. Je torej še jako veliko naših rojakov, kateri raznega pouka jako

pogrešajo. Nevednost, nezaupnost in predsodki so lastnosti pri marsikaterem slovenskem kmetu, rokodelcu in delavcu, in ni ga domoljuba, kateri bi z živo besedo poučeval, razjasnjeval in tolažil. V šoli, ako jo je kdaj obiskoval, je sicer kmet v svoji zgodnji mladosti slišal kopico jedrnatih naukov, ali večina tega je v teku časa izpuhtela, in dorasli mož bi rad v svoji zreli dobi slišal novih, času primernih nasvetov in tolažilnih besedij. V cerkvi se mu sicer podajajo slehern praznik lepi moralni nauki, a ti mu za vse slučaje, zlasti v praktičnem življenji, ne zadostujejo dovolj. Naš kmet želi česa izvedeti o politiki in vojskah, o novih in starih postavah, o uzrokih velikih davkov, rad bi slišal v tej zadevi tolažilne besede, in to zlasti iz ust odličnih domoljubov, katerim je svoje zaupanje izkazal pri raznih volitvah.

Če tudi je naš kmet glede napredovanja v kmetijstvu preveč konservativen, vender rad posluša, kadar se mu pripoveduje, kako bi prišel na jedni strani do večjih dohodkov, in kako bi se na drugej strani obvaroval stroškov. Vse polno je pač predmetov, o katerih bi se lahko govorilo kmetiskim poslušalcem, katerih bi gotovo tudi ne manjkalo. Ali česar pa ni, to so domoljubi, kateri bi shode sklicevali in ljudstvu o tem ali onem govorili. Doba taborjev je žalibog čisto pozabljena, nihče se več ne spominja prevelikih koristij, ki so jih nam donasali. Ali tudi raznih društev, zlasti takih, v katerih bi bili kmetje zastopani, nam čisto primanjkuje. Na Dolenjskem na priliko imamo vse premalo čitalnic, bralnih društev, kmetijskih podružnic. Ako se pa tudi sem ter tja osnuje kako tako društvo, je njegovo dolovanje omejeno le na majhen krog družabnikov, in to navadno takih, ki se prištevajo omikancem in torej pouka toliko ne potrebujejo. Vsa

naša društva prirejajo navadno shode in zборе v razveseljevanje svojih družabnikov. O takih zboreh pa, h katerim bi se kmetje v ta namen vabili, da bi se jih o tem in onem poučevalo, ni duha ne sluha. Če se čitalnicam v mesih in trgih kaj takšnega ne more ravno v velik greh šteti, odpušiti se pa taka nemarnost ne sme kmetijskim družbam. Na Dolenjskem imamo precej kmetijskih podružnic, pa menda vse le na papirji; o njihovem delovanji se tako malo čuje, kakor o glavnem odboru naše kmetijske družbe. Kmetijske podružnice imamo: v Novem Mestu, v Metliki, v Krškem, v Mokronogu, v Radečah, v Boštani itd. Jedina Novomeška podružnica je pred nekaterimi leti krepko delovala in pred dvema letoma celo lepo razstavo priredila. Takrat se je govorilo, da se bodo jednake razstave tudi drugod prirejevale, zlasti v Krškem. Ali vse je obmolknilo, nihče se več svoje obljube ne spomni. Namesto da bi kmetijske podružnice imele v letu kacij 10 shodov na raznih krajih, zgodi se, da nema katera (n. pr. v Krškem) skozi deset let nobenega shoda. Morebiti pa ni domoljubov, kateri bi pri takih shodih govorili? Kaj še; so živinozdravniki, učitelji, duhovniki itd., ki so pripravljeni po potrebi primerno besedo spregovoriti; le tega ni, kateri bi stvar sprožil in zbor sklical: predsedniki kmetijskih podružnic navadno spé in glavni odbor v Ljubljani, kateremu itak duše, t. j. tajnika manjka, jih nikdar ne podreza. — Da ne postanem preobširen, naj torej na kratko povem namen teh vrstic: Silno je želeto, da bi se večje življenje vzbudilo pri naših kmetijskih podružnicah, za kar naj skrbé dotični predsedniki ali pa glavni odbor kmetijske družbe v Ljubljani ali pa slavna vlada sama, pod čije pokroviteljstvom poslednja stoji.

LISTEK.

Potovanje križem domovine.

Popisuje Prostoplav Kretanov.

XXIX.

V raznih slojih Zagrebske družčine.

Zaradi „pisačje“ preplodnosti me ne bode vzel — „Škrat“; za to sem prepočasen in — človek, ki na mesec po jedenkrat pero namoči, zasluži po tolikem dušnem naporu pač tudi nekoliko počitnic, ka-li? Toda, po preteku poldruega meseca je treba vender le oglašiti se, da sem že živ, kajti inace bi naposled še kdo utegnil misliti, da sem bil jaz tist Slovenec, ki je doli v Zagrebu pri snemanji ogrskih grbov držal lestvico in da so mi pri istej priliki magjaronski pandurji „prerahljali hudiču zapisane kosti“ . . .

Da temu ni tako, o tem pričajo te vrste in obžalujem, če si je kak „dobrohoten prijatelj“ prerano drgnil rokó: kopriva, kakor znano, ne pozebe in ne zaslužil bi svojega imena, če bi se ne bil znal okretno izogniti pandurskim sabljam!

Vender naj nikdo ne misli, da bi bil ves ta „liki Turek nogi navskriž držeč, čepel v kakem

Zagrebskem zapečku! O, nikakor ne! Temveč v tem ko so pandurji dajali vetra Zagrebčanom, pohajkoval sem jaz po — Dolenjem Štajerskem ter si ondu nabral različna izkustva.

V Šmariji pri Jelšah poslušal sem zavzet, kako je Celjski „kmetiski prijatelj“ v klasičnej slovenščini à la „vi vaše eksrle per cavni perpintajte“ tamošnjim nemškega piva žejnim kmetom dokazoval potrebnost tevtonskega jezika, in v Rogatci, kjer so „šulferajnovi kulturträgerji“ okrog svojega ječmenovca plesáje peli:

„Uns ist ganz kanibalsch wohl,
Als wie fünfhundert Säuen.“

— občudoval sem prevzvišeno pragermansko omiko (?)

Izmej „navdušenih“ nemčurskih kričačev zbežal sem na premirno narodno polje: ko sem se doli v Ptuiju v „Narodnem domu“ naučil — „iz glave igrati“ tarók in se v Ormoži pri seji slavnostnega odbora navzel navdušenja za proslavljanje veleza-sluznega učenjaka, peljal sem se v Ljutomer k Miklošičevi svečanosti, kjer sem opazoval, kolipotrpežljivo je priprosto kmetško ljudstvo poslušalo naše učene „pozdrave“, dočim me je slavnostni govornik prepričal, da „bi se prě štajerska dežela ne razpočila, če bi se Slovenci združili —!“

In „post festum“, ko so s Ščavniškimi — raki

vred odšli zadnji gostje iz Ljutomera, ugreznila sva se s prijateljem T—om, ki je srečno odnesel prekmurskim pandurjem svoj kalabrijski slamičnik, — slastnemu odmoru v naročje ter pohajkovala brezbrizno po divnej Ljutomerskej okolici: danes krenila sva tja po polji v samosvestni Cven h „kobilskej dirki“, jutri gori v prisojni Jeruzalem v hladni vinsk hram, in tretji dan zopet doli v prijazno Stročjo Vas, k Vrazovemu netjaku, Ig. Mohoriču . . . Neko jutro zašla sva v historični „Babji Klanec“ in od onod gori na vinorodni — Kamensčak, kjer sva se na senčni verandi — in to po tolerantnem načelu: „Suum cuique“ — uglobila v zanimljive študije: v tem ko je meni, staremu sanjalcu pogled plaval nad slikovito seljanko, razgrneno ondu po širnem Murskem polji, po slavni naši „Tesaliji“ — odprl je bil čili moj prijatelj — liki Lessingov „Mladi učenjak“ — „živo knjigo“ človeškega življenja ter proučeval nošo in običaje vrlega našega ljudstva.

S polnim srcem, v sladke spomine topljena, vrnila sva se zopet doli v profani svet in isti večer razodel se nama je ondu pri Va upotiči hod v svetišče novih, doslej nepoznanih tajnostij. Tu namreč razkladal je, kakor kak blagovestnik nov evangelij, nek nadenolen Martov sin z gorečo navdušenostjo

Slovenskim domoljubom pa kličemo: Ne samo z mrtvo tiskano črko, ampak tudi z živo besedo učimo narod naš! I. L.

Deželni zbor kranjski.

(VI. seja dné 29 septembra.)

Navzočnih je 26 poslancev. Odsoten je sicer jako vestni obiskovalec dr. pl. Schrey, tudi barona Schwegel-na in dra. Mauerja pogrešamo. V obče opazujemo, da se nasprotna stranka ne udeležuje več sej s tisto gorečnostjo ko nekaj, ko je bila v večini. Dežman je videti jako apatičen, niti stereotipnega smehljanja ni več.

Deželni glavar naznanja, da bode 4. oktobra, na godovni dan Nj. Veličanstva presvetlega cesarja, slovesna sv. maša v stolnej cerkvi, h kateri se vabijo gg. poslanci.

Gospod deželni predsednik baron Winkler naznanja, da je sl. ministerstvo za poljedelstvo razen že omenjene naredbe, da se nastavijo še štirje gozdarski tehnik in deset gozdarskih paznikov, odredilo tudi, da se skrbi za denarne nagrade za umno pogozdovanje Krasa na Kranjskem, da se po zaslišanju deželnega gozdarskega nadzornika utegnejo tudi pomnožiti ali razširiti gozdarske semenske šole (Saatschulen). Načrt zakona za pogozdovanje Krasa na Kranjskem izroči se po predlogu gosp. poslanca Detele gospodarskemu odseku.

Prošnje so predložili: Jeseniška občina za podporo za zidanje šole; isto tako občina Dobliče; deželni vratar Jakob Žitko za penzijo; sluga velike realke Skube za petletnico; občina Podkraj nad Vipavo, da se jej odpiše dolg 200 gld. normalno šolskemu zakladu; občina Novo Mesto za ustanovljenje polje deljske in vinorejske šole; občina Poljanska za podporo čipkarske šole; učitelj g. Rant, naj bi se na Slapskej šoli nadaljevali kurzi za poučevanje ljudskih učiteljev. Vse te prošnje izroče se raznim odsekom.

Dr. Vošnjak stavi že prijavljeni predlog.

Profesor Šuklje nasvetuje, naj se deželnemu odboru naroča, da poroča v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, kako bi se ustanovila poljedelska oziroma vinorejska šola za Dolenjsko.

Oba predlagatelja bosta v prihodnji seji utemeljila svoja predloga.

Dr. Zarnik utrjuje svoj samostalni predlog zaradi poprave statuta mesta Ljubljanskega. Govornik pravi, da mu ni treba predloga utemeljevati obširneje; ako to stori, zgodi se le, da se zadostuje obliki. Prenaredba je v obče kot nujna pripoznana, kajti statut Ljubljanskega mesta ustvaril je minister Bach l. 1850. po enakem kalupu, kakor ga je odkazal vsem mestom v Avstriji, ravno tako v Ogrske in Hrvatske, kateri ste bili isti čas pod Dunajsko vlado. Vsa večja mesta v Avstriji razen treh

so mej tem časom svoje statute premenila okoliščinam primerno, za Ljubljano pa so bili odnosi neugodni, da se to, akoravno zelo potrebno, do sedaj ni izvršilo. 28. septembra 1868 sklenil je kranjski zbor naročiti deželnemu odboru, naj izdela nov statut za Ljubljansko mesto in istega predloži deželnemu zboru. Deželni odbor obrnil se je do mestnega zbora Ljubljanskega, v katerem je imela takrat narodnej slovenske stranki protivna stranka večino, da izrazi svoje mnenje o prenaredbi mestnega statuta. Mestni zbor je vzel stvar v pretres, in po zelo obširnih študijah izročil jako dolgo poročilo, na katerega podlagi je deželni odbor izdelal nov statut za Ljubljansko mesto in istega predložil deželnemu zboru l. 1871. Poročevalec in boritelj novemu statutu bil je ranjki dr. Costa in 28. sept. 1871 bil je nov statut v deželnem zboru kranjskem vzprejet. Postavni načrt pa se ni izročil c. kr. vladi v potrjenje in to je prouzročilo, da velja še danes stari statut za Ljubljansko mesto. Da je poprava statuta potrebna, o tem ste pač obe stranki deželnega zbora jedini. Ugovor, da bi bila prenarredba preobširno delo, ne velja, kajti kot podlaga obravnavam v tej zadevi bode prav izvrstno služil po dr. Costi izdelani statut, kateri se bode z malimi spremembami lahko vzprejel. Predlagatelj nasvetuje, naj se voli poseben odsek sedmerih udov, kateri o predlogu poroča. V odsek se izvolijo gg.: profesor Šuklje, dr. Papež, dr. vitez Bleiweis - Trsteniški (načelnik), dr. Dolenc, baron Taufferer, Dežman (namestnik) in dr. Zarnik, (ne kakor smo krivo razumeili, g. Svetec.) vsi jednoglasno.

Poslanec Klun utemljuje svoj samostalni predlog zaradi izdavanja ženitovanjskih oglasnic. Predlagatelj nasvetuje postaviti, da bi imele občine pravico zabranjevati ženitovanje osobam, ki žive od beračenja, ki po svojem obnašanju neso za ženitovanje sposobne itd. Govornik v obširnem svojem govoru slika vse obravnave, katere so se v tej zadevi že vršile v deželnem zboru kranjskem in prišpodablja (kakor mi mislimo, malo umestno) Solnograško našej deželi.

Predlog se izroči gospodarskemu odseku. Nemci glasujejo proti. (Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 1. oktobra.

Rusinski list „Prolom“ piše o zadevi predloga kneza Czartoryskega, da naj bi Rusini vse svoje zahteve točno formulovali, da bodo rusinski poslanci odstopili od svoje zahteve glede upravne delitve Galicije v dve polovici, ter da hočejo deželnemu zboru predložiti naslednji program: 1. Rusinski jezik bode odsej v vzhodnej Galiciji s poljskim popolnem enakopraven. 2. Uradniki političnih in samoupravnih oblastnij vzhodnje-galiških morajo znati v obeh jezikih poslovati. 3. Državni in deželni grbi,

kakor tudi uradni grbi v vzhodnej Galiciji morajo nositi v prvi vrsti rusinske in še le v drugej poljske napise. V zahodnej Galiciji pa naj se daje prednost poljskemu jeziku. 4. Oblasti imajo dolžnost pri poslovanju s rusinskimi občinami in strankami posluževati se ex officio rusinskega jezika. 5. V vseh šolah vzhodnje Galicije mora biti rusinski jezik poučni, poljski pa obligatni predmet; v zahodnej Galiciji pa bode naopako. 6. Presentacija pri nameščenju župnikov naj se prenaredi tako, da bode odsej namesto iz poljskih graščakov izhajala iz cerkvenega zastopa občinskega; 7. poljska stranka se ima odsej pri volitvah v rusinskih okrajih vzdrževati vsakega uplivanja; 8. v gališkem deželnem odboru naj imajo Poljaki in Rusini po tri zastopnike. 9. Deželni zakladi naj se ne uporabljajo izključljivo za poljske namene, nego tudi Rusinom v prid. 10. Glede jezika, pismenk, pravopisja in slovnic postavodajne korporacije nemajo pravice izdajati naredeb in odlokov. 11. Deželni zbor naj se ustavlja naselitvi jezuitov, s katerih umešavanjem v notranje zadeve iztočne cerkve so se v prvi vrsti vedno porajali spori mej Rusini in Poljaki na Gališkem.

Hrvatski državni poslanci imeli so v soboto dopoldne zopet konferenco pod predsedstvom barona Inkey-a. V tem shodu se je sklenilo odpisati petorico iz sebe k ministru Tiszi, kateremu bode predložila naslednje zahteve: 1. grbi z dvojnimi napisi naj se odstranijo ter namestijo s starimi, s samimi hrvatskimi napisi; 2. kraljevi komisarijat naj se razveljavi, ustavna vlada zopet upelje ter skliče hrvatski sabor; 3. postaviti o nagodbi naj že zdaj vzameti v obravnavo obe vladi ter naj se izvedo vse one točke, gledé katerih se lahko doseže sporazumek; vsi oni deli pa, o katerih se ne moreti zjediniti, naj se predlože posebnej regnikolarnej deputaciji; 4. hrvatski poslanci javijo, da se o obravnavi grbov ne morejo udeleževati sej državnega zbora. — Dokler deputacija petorice ne poroča o svojem vspehu, se hrvatski poslanci ne bodo shajali in posvetovali. Te seje udeležil se je tudi minister Bedeković, ki je bil, kakor se zdaj izve, ob tistem času ko Pejačević izročil svojo ostavko, o kateri pa še ni dobil nobenega odloka. — Na mesto odstopivšega barona Živkovića imenovan je dozdani ogerski septemvir Suhaj načelnikom notranjemu oddelku hrvatske vlade.

Vnanje države.

V petek je srbski kabinet Piročančev zastopnikom tujih vlastij naznanil, da je odstopil. Ob enem je zatrjeval, da ima brezstrankarski kabinet nekoliko upanja; bolj gotovo pa je, da se osnuje radikalno ministerstvo. V obeh slučajih pa da se je nadejati, da se vnanja politika Srbije ne bode spremenila. — Verifikacijski odsek našel je proteste skoro proti vsakej volitvi. Doslej je zavrgel volitve osmerih vladinih in dveh radikalnih poslancev; pozval je tudi vojnega ministra pred-se, da mu pojasni, kar se poroča o pritisku na arzenalske delavce v Kragujevcu ob volitvah. Minister pa je zanikal vsakršno izpovedbo, odrekovaje odseku pristojnost, da sodi o njegovem postopanju.

Španski kralj došel je v soboto ob 1/24. v Pariz, kjer ga je pričakoval na kolodvoru prezident in vsi ministri razven vojnega. Ljudstva se je pred kolodvorom nagromadilo brezbrojno število, večidel delavskega stanu. V vzprejemni dvorani trajal je cel pozdrav in vzprejem jedva deset minut.

misterije vzvišene vojniške umetelnosti in sicer: na katero stran ima biti obrnen šiv hlačnih obrobkov pri pehoti, po koliko zobcev je predpisano za ostrožna kolesca pri konjištvu, in kar je več enakih človeštvo osrečujočih dogem . . . In mi — vlekli smo osupnjeni na „zijava usta“ vsako besedo te visoke modrosti kar sproti in pozivali drug drugega na „posluš“, ter se naposled začudjeni popraševali: „Où est la femme?“ —

A tolika učenost — pregnala je naju naposled iz gostoljubnega Ljutomeru. Z otožnim vzdihom: „Tout comprendre c'est tout pardonner“ — dragi Devojan! krenila sva vsak svoj pot: prijatelj T. vrnil se je zopet v sivo Ljubljansko meglo, jaz pa sem šel gori po slovenskih gorah, preko gozdnatega Pohorja, ter zdaj tu v zavetji Podsredske puščave, na obrežji zelenkaste Bistrice, zasledujem konec posjelnega svojega sestavka. —

„Zora puca, bit će dana“, tako nekako, če se ne varam, reklo se je, ko smo se poslavljali doli v Zagrebu pred Kregarjevim „svratištom“.

Da, in takó je tudi bilo!

In po tisti burni, v krogu veselih prijateljev prežiti noči napočili so mi zopet mirni, tihi dnevi, katere sem porabil v proučevanje socijalnih Zagreb-

skih razmer. In v to svrhu naklonila mi je dobrotljiva usoda ugodnih prilik:

Na rokavici odtrgal se mi je — gumb in trebalo ga je nadomestiti z drugim Stopim torej v Ilici k nekemu pohrvačenemu Jeitelesu. Ko mi zgovorni mož poišče in pripne omenjeni gumbič, razmeče pred mano vse svoje mnogovrstno blago od dragocenih perzijskih preprog doli do bornega domačega sukanca in ko mu rečem, da jeduacih rečij ne potrebujem, privleče na dan druge vrste tvarino: zdaj mi ponudi velikansk lemež, zdaj zopet mi hvali drobne angleške šivanke, in ker sem se jaz vsega tega branil, obrne mož orožje ter me začne izpraševati, da-li imam jaz „štogod na prodaj — ja ču sve kupit, makar bili i — odrezki nohtová!“ pri-stavi patetično krivonosni Abrahamov potomec.

Tu sem se mu strgal iz rok.

Za Boga! ti židje so toli postrežljivi in blagohotni ljudje, a zaslepljeno človeštvo jih sovraži in preganja — dà, svet je nevhvaležen! —

Genijalni feljtonist Praške „Politike“, Fr. S—k, zavedel me je ondu v „Veliki kavani“ mej hrvatske žurnaliste in ko so ti čuli, da sem iz Ljubljane, vzkliknoli so unisono: „Dakle planinsk Hrvat — dobro došao!“ Vse moje ugovaranja ne pomagalo

nič: nolens volens bilo se mi je — pohrvatiti in še isti večer pela se je mej nami — „Pobratimija.“

Prijatelj Novko pozove me „na čašo plzenskega piva“ ter me spremi v — „Česko Besedo“. Tu so bili zbrani bratje Čehi iz vseh slojev Zagreškega stanovništva, okrog raznih miz slikovito razgručeni. Jedni igrali so „durak“, drugi splaknjevali z izbornim „plzenjcem“ prah minolega dneva, in v tem, ko se je pri tej mizi v sivem tabačnem dimu „mluvilo“ in „debatovalo“ o borbi za historično pravo v „Čechách“, peli so tam v onem kotu dvorane „Šabljenko“ — vmes pa so tekale sem ter tja brdke točajke z bliščečimi čašami prekipečega piva . . . To je bilo za me novo življenje; zdelo se mi je, da sem prišel v kako mesto gori na Českem. In kar mi je najbolje godilo: tu se je govorilo izključljivo česki, in z nerojaki ni se občevalo kakor pri nas Slovencih z „Umgangsspracho“, temveč z „v deželi navadnim jezikom“ — s hrvaščino . . . Da! oziroma narodne zavesti naj bi bili dosledni Čehi omahljivim Jugoslovanom, zlasti nam premeškim Slovencem, v bodreč vzgled! Čeh ti je z materinščino toli prešinen in za njo tako zavzet, da mu je deset inih jezikov ne prežene iz ust in če po sto let nemščino lomi, opomina ga česki naglas še vedno na

Ko ustopi kralj Alfons v pokrito kočijo, zadoni mu od vseh strani razgrajoče in omotljivo kričanje in pisk; čuli so se klici: „A bas l'uhlan! Doli z Alfonsom! Živela Francija! Živela republika! Smrt Prusom! Doli z ulancem! V Berlin z njim!“ itd. Kraljevi voz obstopili so konjiki in v brzem diru se je pomikal sprevoz skozi špalir razburjene množice, ki je s kričanjem prenehovala, ko se je prezident mimo vozil. — Opozicija skuša iz te demonstracije proti španjskemu kralju se okoristiti ter nadeva vladi vso odgovornost, ker da ni izpoznala ali hotela izpoznati mišljenje naroda.

Dopisi.

Iz Maribora 29. septembra. [Izv. dop.]

Dne 19. in 20. septembra zborovalo je v Mariboru društvo štajerske učiteljske zveze. Nemški časopisi, ki so o tem zborovanju poročali, so posebno hvalo peli nemškemu učitelju, ki so baje stali na straži, ter so tako rešili nemščino v slovenskih šolah. Mi slovenski učitelji pa smo se pri tej priliki popolnem prepričali, da z nemškimi učitelji o tej stvari ni moči pametne besede spregovoriti; da so jim pedagogična načela le takrat veljavna, kadar gre za nemško šolo, da pa ravno ta načela takoj zavržejo, kadar se govori o slovenski šoli. G. Romih iz Ptuja poročal je prvi dan o predmetu: „po kateri metodi in po koliko ur na teden se naj drugi deželni jezik uči“. Govorniku moramo pripoznati vso čast! V svojem temeljitem govoru je neovrgljivo tako iz stališča pedagogike, kakor iz zgodovine dokazal, da ljudska šola ni in ne more biti zavod z namenom, da poučuje v tujih jezikih, temveč da ima le jedini sveti cilj: na podlagi maternega jezika mladino poučevati. V podporo te trditve navel je mnogo citatov najslavnejših pedagogov, zlasti nemških, ter je tudi opisal žalostno stanje nemškega šolstva takrat, ko je v njem prevladoval latinski in pozneje francoski jezik. Še le, ko so se po velikem naporu največjih nemških mož te verige strle, začelo se je šolstvo v Nemcih naravno in veselo razvijati. Mi smo, pravi govornik, sedaj v istem položaju. Boriti se nam je za zdravi razvoj narodnega šolstva, tedaj za omiko in napredek našega ljudstva. Tudi pri nas še vlada tista kriva misel, da je prva in največja naloga slov. šole, da poučuje v nemškem jeziku. Nasledek tega pa je, da se morajo drugi koristnejši predmeti zanemarjati, in dosledno, da mora narod v svoji omiki za svojim sosedom Nemcem zaostajati. Da bi se pa nemščina uspešno v slovenskih šolah učiti zamogla, tedaj je potrebno, da se ali pomnožé učne ure, ali pa da se skrči učni črtež za realije. Prvo ni mogoče, ker se itak toži o preobladanji mladine; drugo ni mogoče, ker so ravno ti predmeti v našem času silno imenitni. Posledica je torej, da pouk v nemškem jeziku nema prostora v črtežu za ljudsko šolo. Govornik je s svojo razpravo dregnil v pravo sršeno gnezdo. Vsi razkačeni se zakadé vanj, ne da bi pobijali njegovo

trditev, ker tega neso mogli, temveč začeli so zno-vega premljevati že stokrat prežvekane fraze o potrebi nemškega jezika za Slovence. Gosp. Romih je izvrstno repliciral ter s sicer ostro pa resnično besedo dokazal ničevost vseh teh podnevnih fraz. Predlog nekega nemškega učitelja, da se preide na dnevni red, se je potem zavrgel in govor se je vzel na znanje. Posledica iz vsega tega pa je, da z nemškimi pedagogi ni moči paktirati, oni so zagrizeni sovražniki zdravega razvoja slovenskega šolstva. V Nemcih se naj šolstvo razcveta, naj se širi omika, v Slovencih pa je treba to zabraniti s pripomočjo nemščine. Tako ostane nemško učiteljstvo na vrhu, in kakor sedaj, tako se bode tudi zanaprej trdilo, da je nemško učiteljstvo bolj delavno, bolj naobraženo nego slovensko, kajti pri njih je napredek v ljudski šoli večji nego pri nas. Vse to je resnično. Pri sedajnih razmerah nobena slovenska šola na Štajerskem učnega cilja ne doseže, ne ker je nedosegljiv, temveč, ker se za pouk v drugem deželnem jeziku preveč časa potrat. Pa vse to je prav po volji nemškemu učitelju, ki so zakleti nasprotniki vsake spremembe na bolje. Po tem govoru se je razpravljalo o veliki imenitnosti šolskih vrtov.

Drugi dan se je zborovanje pričelo o 9. uri v jutro. Navzočne pozdravi najpoprej župan Mariborski dr. Duhač s prav strankarskega stališča, potem pa glavar Hein, ki je pa poudarjal jedini pravi avstrijski patriotizem, tisti patriotizem, katerega cilj je, da se ohrani celokupna, mogočna in srečna Avstrija.

Govornik Pröll je potem v prav temeljitem govoru slikal značajnega učitelja. S tem govorom smo se tudi slovenski učitelji popolnem strinjali ter mu tudi soglasno izkazali svoje pripoznanje. Da bi bili mej nami sami taki značaji, potem bi mej nami ne poznali renegatov, ne omahljivcev, nihče bi se potem ne dal podkupiti po „šulvereinovih“ groših, temveč vsi bi stali kakor skala, potezajoči se le za blaginjo naroda. Žali bože da je značajev, kakega je slikal g. Pröll, pri nas na slovenskem Štajerskem malo in — nikar ne strmite! — to je nemškemu učitelju ravno prav. Po njih strankarskih mislih je pri nas značaj drugi, pri Nemcih zopet drugi; učitelji, ki svoje ljudstvo zataje ter se le za tujstvo potegujejo, ti učitelji imajo pri Nemcih veljavo mej tem, ko se drugi obrekujejo in prezirajo. — Naslednji govornik je dokazoval, kako je učitelju braniti svojo avtoriteto. Potem se je še posvetovalo o pripravi učil in o učiteljskih vsakoletnih elaboratih, o katerih se je tudi sprejela posebna resolucija v tem smislu, da se nihče ne more siliti, da bi izdeloval te naloge.

Pri volitvi odbora smo hoteli Slovenci vsaj dva spraviti v odbor, pa nemškemu učitelju to ni bilo po volji — bodi si jim! Pri skupnem obedu, katerega

Predno pa sem ostavil dično hrvaško stolico, šel sem še enkrat gori na „Strossmayerjevo šetališče“ ter se ondu navžil divnega razgleda po širnem mestnem okrožji. Bil je lep jesenski večer. Prozorno-sinje nebo se je razpenjalo nad mirno zemljo in lahen dih vel je po tistem zraku; kakor pluskanje morskega valovja odmeval je mestni šum iz nižave . . . Polotila se me je neka trpka otožnost in mračne slutnje ustajale so mi v duši — nerazvoljivo vprašanje o bodočnosti Zagreba stalo je pred mano!

Zamišljen in v bolestna čuvstva utopljen stopal sem nazaj doli v mesto. Ondu „Pri lipi“ me vzprejme veseli krik Zagrebških prijateljev. Malo marno sedem mej nje. S početka me je njihova brezbrizna radost skelela; vendar polagoma me vzdramijo bodrodušni sem ter tja švigajoči dovtipi, in naposled sem se vzpel iz melanholijske Nirvane na vrhunec jarnega — „tenorja“.

In v tem ko so prijatelju „Palčiču“ šumele izpod gibčnih prstov sladke melodije, slonel sem jaz — Spectabilisu na prsni, ter poslušal zanimljive njegove pripovedke o mnogobrojnih, po širnej domovini raztresenih sošolcih.

In drugo jutro peljal me je vesel Zagrebški izvošček na — kolodvor.

se je pa le malo Slovencev udeležilo, pela se je „das deutsche Lied“ ter se s tem nemškim učiteljem spolnila želja, katero so že v predvečer dosti glasno izraževali, ko so četrte ure ploskali zahtevajoč, da se ta pesem zapoje; pa pevsko društvo ni jim hotel ustreči. Kakega duha da so nekateri nemški učitelji, priča pogovor dveh gospodov. Ko je pevsko društvo zvrstno pelo pesem „Mein Oesterreich, mein Vaterland“ ter se je po celi dvorani ploskalo, pravi jeden drugemu: „Was?! Peresat sollen wir schreien! Sollen wir denn sonst nichts sein als Oesterreicher?!“ Še drugi dokaz o omiki nekaterih nemških pedagogov. Nekaj nemških učiteljev sreča učitelja Slovenca; takoj reče jeden: „da kommt schon wieder ein windisches Gesicht! den grüssen wir nicht!“ Kakor rekli, tako storili. Takih pionirjev kulture Nemcem res ne zavidamo! To zborovanje nas je torej popolnem prepričalo, da nam od Nemcev ni ničesar pričakovati, in da nam bode treba, ako hočemo naše šolstvo povzdigniti ter tako naše ljudstvo do večje omike in večjega blagostanja pripeljati, nastopiti druga pota. Kako in kdaj nam bo to storiti mogoče, to je važno vprašanje, o katerem nam bo vsem, posebno pa tudi našim poslancem, mnogo premišljevali.

Domače stvari.

— (Zaradi izgrede v Zagrebu) bilo je 29. m. m. obsojenih 29 osob. Mej temi jeden na 6, dva na 4 mesece, 4 na jeden mesec, 2 na tri tedne, drugi na jeden teden zavora. Deset osob bilo je oproščenih. Veliko prizivov se je naznanilo.

— (Županstvo v Biljani) sklenilo je v seji z 18. dne m. m., da uraduje v bodoče izključno samo v slovenskem jeziku. Sedaj tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu v Gradišči in c. kr. okrajni sodnji v Kormini pošilja slovenske dopise in odgovore.

— („Obrtnika“) izšla je danes 6. številka z raznim za obrtnike važnim gradivom.

— („Soče“) sobotno številko zaplenilo je c. kr. državno pravdnistvo. Danes došel nam je drugi natis.

— (Iz Celja) se nam piše v 30. dan septembra: Porotna obravnava proti „Slovenskemu Gospodarju“ bode v 6. dan oktobra. Zagovornik je gosp. dr. Josip Serbec, odvetnik v Celji. Prav srčno želimo vsi, da bi vrli „Slov. Gospodar“ pravsrečno prestal to pravdo. — Naši nemčurji in Nemci bili so pred kratkim jako vznemirjeni, in čujte zakaj? Dr. Josip Serbec kupil je jedno največjih in najlepših hiš v Celji in bil tako predrzen, da je precej visoko kupnino takoj v gotovem izplačal.

— (Učiteljsko zborovanje v Ljubljani) zaradi nekaterih ovir ne bode, kakor je bilo v „Uč. Tov.“ naznanjeno 4., ampak v četrtek 18. t. m., v kateri dan bodo tedaj po neznanjenem vzporodu imeli občni zbor „Vdovsko društvo“, „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“.

Iz odborov imenovanih društev.

— (Slovenski učitelji) imajo v četrtek, 18. t. m. občno zborovanje v Ljubljani v društveni sobi „Slovenskega učiteljskega društva“ pri sv. Jakubu. Dnevni red priobčil je „Učiteljski Tovariš“ 15. septembra.

— (Dolenja Štajerska) ima letos jako veliko ovočja (sadja), a cene so slabe. Za šartinjak (10 veder) lepih, zlatih jabolk plačuje se 5—6 gld. — Vina ne bode posebno veliko, a vse skozi izvrstna kapijica, kakeršne že dolgo ni bilo.

— (V Dalmaciji) je letos prav veliko vina. V Pagu, Olibu in v Mladi ne vedó kam z njim, ker so že vse posode napolnili. Samo v Olibu prodali so že 5000 sodčkov v Trst in na Reko. Došlo je že nekoliko Francozov kupovat novo vino.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dolenji Logatec 30. sept. Občinski odbor Dolenje-Logaški je v današnji seji jednoglasno svojim častnim občanom izvolil gospoda Andreja barona Winklerja c. kr. deželnega predsednika, Gustava grofa Thurn-Valsasino, deželnega glavarja in Ivana Mahkota, c. kr. okrajnega glavarja Logaškega.

prvotno domovino, dočim Slovenec, da stoji le pet minut v senci kakega tujca, pozabi, v katerem jeziku ga je mati učila moliti, in zlasti pred mogotnim svojim jerobom — Nemcem skrije „kmetski“ svoj slovar že na dvajset kilometrov daljave! Ko bi Čehi ne bili toli zavedni, vztrajni in žilavi, pogazil bi jih bil oholi brezozirni sosed že davno; toda „trdoglavi Čeh“ se mu ne uda, ter je če dalje manje vzprejemljiv za izveličevalno germansko kulturo. —

Pozno v noči zaneslo naju je s prijateljem Brezkom v neko „gostiono“ mej Zagrebške vseučilišnice; in to so bili, kakor sem se takoj prepričal, večinoma — Starčevićjanci. No, kaj in kako se je tukaj govorilo, to opisovati ni moj nalog — Starčevićeva ideja, premda je nekoliko prenapeta, polotila se je vse hrvaške mladine in ta, kakor nas svetovna povestnica uči, ima pri vseh narodih — bodočnost, vzlic bojazljivim, v minolost zaljubljenim „starcem“, ki so tudi na Hrvatskem — „tout comme chez nous“ — zanikovali življenja-zmožnost mladega naraščaja!

In tako sem proučeval Zagrebške razmere v raznih slojih družine, v zasobnih krogih in v javnih prostorih!

Vender, naposled bilo mi je iti dalje.

Pariz 1. oktobra. Grévy obiskal je včeraj popoldne kralja španskega, ter izrazil povodom demonstracij obžalovanje v imenu Francoske, ki se s prouzročitelji sovražnih pojavov ne sme staviti v spored. Pri banketu v palači Eliseé, pri katerem so bili skoro vsi ministri, imeli so Grévy in ministri španske ređe pripete. Kralj, Grévy in Ferry pogovarjali so se dlje časa. Grévy prosil je kralja, da bi še jeden dan ostal. Španski kralj odpotoval je ob 8 3/4 zjutraj. Nereda nobenega.

Madrid 1. oktobra. Ministerski svet posvetuje se o dogodkih v Parizu. Vsi časniki izražajo globoko razvnetost ter dolže francoske oblasti, da neso dovolj skrbele za policijska sredstva. „Correspondencia“ meni, da Španjska odpošlje noto s protestom Francoske, ter da bode zahtevala, da se krivci kaznujejo. Žandarji stražijo francosko poslaništvo, da zaprečijo protimanifestacijo.

Tujci:

dne 28. septembra.

Pri **Stonu:** Galleta iz Gorice. — Faber iz Trsta. — Šiber iz Kamnika.
Pri **Malič:** Pollak z Dunaja. — Uhde iz Brna. — Schiwitz z Dunaja.

Tržne cene v Ljubljani

dné 29. septembra t. l.

	gld.	kr.
Pšenica, hektoliter	8	12
Rež,	5	20
Ječmen	4	23
Oves,	2	92
Ajda,	4	87
Proso,	4	87
Koruza,	5	40
Leča	8	50
Grah	8	50
Fizol	10	—
Krompir, 100 kilogramov	2	80
Maslo, kilogram	—	96
Mast,	—	86
Špeh frišen	—	70
„ poven,	—	78
Surovo maslo,	—	85
Jajca, jedno	—	2 1/2
Mleko, liter	—	8
Goveje meso, kilogram	—	60
Telečje	—	62
Svinjsko	—	56
Koštrunovo	—	32
Kokoš	—	40
Golob	—	17
Seno, 100 kilogramov	1	96
Slama,	1	78
Drva, trda, 4 kv. metre	6	60
„ mehka, „	4	40

Dunajska borza

dné 1. oktobra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	78 gld.	30	k
Srebrna renta	78	70	„
Zlata renta	99	40	„
5% marčna renta	92	90	„
Akcije narodne banke	839	—	„
Kreditne akcije	291	20	„
London	119	80	„
Srebro	—	—	„
Napol.	9	50	„
C. kr. cekini.	5	69	„
Nemške marke	58	65	„
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld.	120	„
Državne srečke iz l. 1864	100 gld.	167	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	100	95	„

Kovačnica,

katera stoji poleg velike ceste na Sap-u pod Šmarjem, daje se precej v najem. Opomniti je, da daleč na okrog ni kovačnice. — Pojasnila daje **Ana Mazik.**

(627—2)

v Šmarji pod Ljubljano.

Prva Dunajska družba a zavarovanje zrealov in steklenih šip na Dunaji.

Usojam se sl. občinstvu naznaniti, da sem prevzel glavni zastop „prve Dunajske družbe za zavarovanje zrealov in steklenih šip na Dunaji“ za Kranjsko in se priporočam sl. občinstvu za zavarovanje zrealov in trumeux v privatnih stanovanjih, hotelih, dvoranah za koncerte in ples. Zavarovati se dadé tudi okna stanovanj, v katero so udelane salonske ali zrealne šipe, okna restavracij in kavaren, steklene firme z napisi, steklene strehe in tudi steklene šipe cele hiše. Premije računijo se najceneje.

Za mnogobrojno zavarovanje se priporoča

Peregrin Kajzel,

trgovec s steklom in glavni zastopnik „prve Dunajske družbe za zavarovanje zrealov in steklenih šip na Dunaji“.

(611—3)

VIZITNICE

priporoča
„NARODNA TISKARNA“
v Ljubljani.

Ogrska zlata renta 6%	119	10
„ „ „ 5%	87	—
„ „ „ 5%	85	85
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	—
Dunava reg. srečke 5%	100 gld.	114
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	118	—
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	103	25
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	105	—
Kreditne srečke	100 gld.	168
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	107
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	226	50

Zahvala.

Pri nenadni smrti našega ljubega, nam nepozabljivega brata, oziroma svaka, gospoda

ANTON-a JANEŽIČ-a,

nam je bilo od vseh strani toliko srčnih občutkov, tolažilnih besed in izrazov ljubezni izražano, da se vsem, ki so nam ta čutila izrazili, tu srčno zahvalimo.

Zahvalimo se še posebej slavnej mestnej občini, narodnej čitalnici in vsem drugim za krasce vence, častitej duhovščini, gospodom uradnikom, učiteljem, meščanom, slavnej požarnej brambi in vsem prijateljem in znancem za mnogobrojno spremstvo pri sprevodu ter gospodom pevcem pevskega društva „Lira“ za milo in ganljivo petje.

V Kamniku, v 30. dan septembra 1883.

(639)

Žalujoci ostali.

VABILO.

Pouk v petji za gospodične in gospode v Čitalnici se prične **1. oktobra.**

Za gospode bo pevska šola vsak ponedeljek in vsako sredo ob 8. uri zvečer, — za gospodične pa vsak četrtek in vsako soboto ob 7. uri zvečer.

Pevske vaje za moški zbor so ob torkih in petkih vselej točno ob 8. uri. (622—2)

Kdor želi pevsko šolo obiskovati ali pa ustopiti v pevski zbor, naj se oglasi v omenjenih dneh in urah v čitalnični pevskeji: ob 1. nadstropji pri pevovodji gospodu V. Valenti.

Odbor Čitalnice.

Za svojo trgovino s pisalnim in risalnim orodjem iščem spretnega

prodajalca,

kateri mora biti slovenščine popolnem zmožen. Ponudbe neposredno, — ustop takoj!

(636—2)

J Giontini v Ljubljani.

V najem

se daje s **1. januarjem 1884.** blizu Mokronoga ležeč, v dobrem stanju se nahajajoč

mlin z žago

vred. — Natančneje pové

(641—1)

graščinsko oskrbnistvo v Mokronogu.

Prodaja vina.

Zalogo prav dobrega belega Ptujkega vina

15 startinov 1878. in 1879. letnika po 100 gld.
10 „ „ 1880. „ „ 80 „
20 „ „ 1881. „ „ 60 „

in 50 lepih sodov-polovnjakov po 4 gld. 50 kr. ponuja

(640—1)

R. Sadnik v Ptui.

Ljubljanska Čitalnica

oddaje za Sv. Jurij 1884. leta

restavracijo

s sledeč mi pritičnimi prostori v našem: 2 gostilniški sobi, steklen salon, kegljišče, vrt, dvorišče, kuhinja, klet, hram z jedilno zalogo, obširno vežo, 3 sobe za stanovanje in podstrešje ter z vsem inventarom za gostilniško obrt, v vrednosti 1000 gld.

Podrobni pogoji zvedo se pri odboru čitalniškem, oziroma pri odborniku gospodu Mihaelu Pakič-u, kateri vzprejema tudi ponudbe do konec 1883. leta. (638—1)

Marijinceljske kapljice za želodec,

nepresežno izvrstno zdravilo zoper vse bolezni v želodec,

in nepresežno zoper neslast do jedi, slabi želodec, smrdečo sapo, napihnjenje, kislo podiranje, ščipanje, katar v želodcu, zgago, da se ne nareja pesek in pšeno in slez, zoper zlatenico, gnjus in bljuvanje, da glava ne boli (če izvira obolečina iz želodca), zoper krč v želodcu, preobloženje želodca z jedjo ali pijačo, črve, zoper boleznin na vrani, jetrah in zoper zlato žilo.

Glavna zaloga:

Lekar C. Brady, Kremsier, Moravsko.

Jedna sklenica z navodilom, kako se rabi, stane

35 kr.

Prave ima samo: V Ljubljani: lekarna Gabriel Piccoli, na dunajski cesti; lekarna Josip Svoboda, na Prešernovem trgu. V Novem mestu: lekarna Dom. Rizzoli; lekarna Josip Bergmann. V Postojni: Anton Leban. V Gorici: lekarna A. de Gironcoli. V Ajdovščini: lekarna Michael Guglielmo. V Celju: lekar J. Kučerschied. V Kranju: lekar Drag. Šavnik. V Kamniku: lekar Josip Močnik. V Radovljici: lekar A. Roblek. V Sežani: lekar Ph. Ritschel. V Črnomlju: lekar Ivan Blažek. V Skofjeji Loki: lekar Karol Fabiani.

Svaritev! Ker se v zadnjem času naš izdelek posnemlje in ponareja, zato prosimo, naj se kupuje samo v zgoraj navedenih zalogah in pazi naj se osobito na ta znamenja: Prave Marijinceljske kapljice za želodec morajo imeti v sklenico vtisnene besede: Echte Mariazeller Magentropfen — Brady & Dostal — Apotheker, sklenica mora biti zapечатena z našim originalnim pečatom, na navodilu za rabo in na zavitu, na katerem je podoba Marijinceljske matere božje, mora biti poleg te podobe utisneno sodnijsko spravljeno varstveno znamenje in zavoj mora biti zapечат z našim varstvenim znamenjem. Izdelki podobnega ali istega imena, ki nimajo teh znakov istinitosti, naj se zavrzijo kot ponarejeni in prosimo, naj se nam taki slučajji takoj naznajo, da bodo sodnijski kaznovani izdelovalci in prodajalci. (148—108)

Jutri, v torek, zadnji dan!

V steklenem salonu kazinskem

je videti

od 10. ure dopoldne do 9. ure zvečer

LILIPUTANSKO DVOJICO

najlepša, najmanjša in najmičnejša človeka.

V olajšavo rodovinskega pohajevanja stane:

I. prostor:

II. prostor:

20 kr. 10 kr.

Vojaki in otroci polovico.

Odličnim spoštovanjem

J. A. Sedelmayer, impressario.

(626—4)